

POSTANOWIENIE

5 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

(przewodniczący)

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

SSN Karol Weitz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 5 września 2023 r. w Warszawie
zażalenia G. spółki akcyjnej w W.
na wyrok Sądu Okręgowego w Kielcach
z 3 października 2022 r., II Ca 653/22,
w sprawie z powództwa E. B. i D. B.
przeciwko G. spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Powodowie D.B. i E.B. wniesli o zasądzenie od pozwanego P. w W. kwot po 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu.

Wyrokiem z 10 marca 2022 r. Sąd Rejonowy w Busku - Zdroju zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 70.000 zł, a na rzecz powódki kwotę 40.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie tytułem zadośćuczynienia za krzywdę wyrządzoną powodom w wyniku zdarzenia z 14 maja 2014 r.

W uwzględnieniu apelacji pozwanego, wyrokiem z 3 października 2022 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach uchylił wyrok Sądu Rejonowego, zniósł postępowanie przed tym Sądem poczynszony od rozprawy 16 lutego 2022 r. i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy uznał za uzasadnione zarzuty naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 130^{1a} § 1 k.p.c. w związku z art. 132 § 1¹ w związku z art. 193 § 2¹ i § 3 k.p.c. w związku z art. 187 § 1 k.p.c. Sąd Rejonowy uwzględnił bowiem stanowisko powodów reprezentowanych przez adwokata zawarte w piśmie procesowym złożonym 30 listopada 2021 r., lecz dotkniętym brakami formalnymi, a zatem stosownie do art. 130^{1a} § 1 k.p.c. podlegającym zwrotowi bez wzywania do jego poprawienia lub uzupełnienia, a nadto wadliwie doręczonym pozwanemu. W ocenie Sądu Okręgowego, oznacza to, że doszło do pozbawienia pozwanego możliwości obrony jego praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c., a to uzasadniało zastosowanie art. 386 § 2 k.p.c.

W zażaleniu na wyrok z 3 października 2022 r. pozwany zarzucił, że w okolicznościach sprawy nie tyle doszło do błędnego doręczenia mu odpisu pisma z 30 listopada 2021 r., co do rozstrzygnięcia o żądaniu, które nie zostało skutecznie zgłoszone. Pismo z 30 listopada 2021 r. zostało złożone bez odpisu podlegającego doręczeniu pozwanemu zgodnie z art. 132 § 1¹ w związku z art. 193 § 2¹ i 3 k.p.c., ale także – wbrew wymaganiu z art. 187 § 1 k.p.c. w związku z art. 193 § 2¹ k.p.c. – nie zawierało żadnego uzasadnienia zgłoszonego w nim roszczenia, chociaż znacznie odbiegało ono od żądania sformułowanego w pozwie. Pismo powinno podlegać zatem zwrotowi stosownie do art. 130^{1a} § 1 k.p.c. i nie wywoływało żadnych skutków procesowych. W konsekwencji jego uwzględnienia Sąd Rejonowy orzekł ponad zgłoszone w pozwie żądanie, co Sąd Okręgowy mógł skorygować w postępowaniu apelacyjnym.

Pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W postępowaniu zażaleniowym prowadzonym przed Sądem Najwyższym, w przypadku zaskarżenia orzeczenia kasatoryjnego sądu drugiej instancji, kognicja Sądu Najwyższego została ograniczona do zbadania, czy zasadnie został zastosowany art. 386 § 2-4 k.p.c.

Z akt postępowania w niniejszej sprawie wynika, że pełnomocnik ustanowiony dla powodów, którzy pierwotnie w pozwie zażądali zasądzenia na ich rzecz kwot po 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia, w piśmie z 30 listopada 2021 r. oświadczył, iż żąda zasądzenia na rzecz powódki kwoty 40.000 zł, a na rzecz powoda kwoty 70.000 zł. Pismo to nie zawierało żadnych dalszych twierdzeń, wniosków i wyjaśnień, chociaż zestawienie zawartego w nim oświadczenia z żądaniem zgłoszonym przez powodów w pozwie oznaczało, że powodowie zmierzają do rozszerzenia żądania pozwu. Pismo to powinno być zatem doręczone pozwanemu z zachowaniem reguł z art. 132 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 193 § 2¹ i § 3 k.p.c., a zatem za pośrednictwem Sądu, po skontrolowaniu, czy spełnia wymagania formalne (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2016 r., III CZP 95/15, OSNC 2017, nr 1, poz. 7, uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2018 r., III CZP 31/18, OSNC 2019, nr 4, poz. 35), gdy tymczasem zostało doręczone pozwanemu w trybie art. 132 § 1 k.p.c. Uwzględnienie przez Sąd Rejonowy stanowiska powodów wyrażonego w piśmie z 30 listopada 2021 r. nastąpiło zatem z naruszeniem art. 130^{1a} § 1 k.p.c. w zw. z art. 132 § 1¹ w zw. z art. 193 § 2¹ i § 3 k.p.c. w zw. z art. 187 § 1 k.p.c.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że rozstrzygnięcie przez sąd o żądaniu zgłoszonym w piśmie obejmującym rozszerzenie powództwa, doręczonym pozwanemu bezpośrednio, zgodnie z art. 132 § 1 k.p.c. jest jedynie uchybieniem zasadzie oficjalności doręczeń, które nie stanowi naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. w razie orzeczenia przez sąd o takim żądaniu, a tym samym o orzeczeniu ponad żądanie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 15 lutego 2018 r., IV CSK 713/16, OSNC 2019, nr 5, poz. 58; postanowienie Sądu Najwyższego z 27 lutego 2019 r., I CSK 415/18). Skutkiem wadliwego doręczenia pisma zawierającego rozszerzenie powództwa może być natomiast, w zależności od okoliczności sprawy nieważność postępowania przed sądem pierwszej instancji, jeżeli na skutek naruszenia przepisów o doręczeniach strona pozwana zostałaby pozbawiona możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.).

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z 25 czerwca 2015 r., V CSK 528/14, do nieważności postępowania dochodzi wtedy, gdy strona wbrew swej woli zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części,

jeżeli skutki tego uchybienia nie mogły być usunięte w dalszym toku procesu przed wydaniem w danej instancji merytorycznego orzeczenia. Pozbawienie strony możliwości obrony należy oceniać przez pryzmat konkretnych okoliczności sprawy i nie należy go wiązać wyłącznie z sytuacją całkowitego wyłączenia strony od udziału w postępowaniu. Przestanką nieważności postępowania ze względu na pozbawienie strony (uczestnika postępowania) możliwości obrony swych praw jest wykazanie związku przyczynowego między naruszeniem przepisu prawa, a tym pozbawieniem, nieistotne jest natomiast, czy doszło do niego z czyjejkolwiek winy, oraz przez kogo prawo zostało naruszone, tj. czy było efektem działania sądu, strony przeciwnej, czy też osoby trzeciej. Skoro tego rodzaju wadę w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji stwierdził Sąd Okręgowy, to zasadne było wydanie orzeczenia kasatoryjnego w stosunku do orzeczenia Sądu pierwszej instancji.

Z tych względów, na podstawie art. 394¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 i art. 108 § 2 oraz art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

A.W.

[ms]